
HET ZWEEFT IN DE LUCHT EN HET...

Onderzoek verwaaiend landbouwgif op komst

Omwonenden van landbouwpercelen hebben mogelijk last van gezondheidseffecten door het spuiten met pesticiden, constateert de Gezondheidsraad in een recent rapport, vooral als 'een hoge gevoeligheid en een hoge blootstelling samenkomen.' De regering neemt het advies over om blootstellingsonderzoek te doen onder omwonenden.

HARRY PERRÉE

Als op 29 januari jl. de Gezondheidsraad staatssecretaris Mansveld van Infrastructuur en Milieu in het Haagse Nieuwspoor het rapport 'Gewasbescherming en omwonenden' aanbiedt, is Alfred Schoppink uit het Drentse Bloemberg daarbij aanwezig. Schoppink, die in een oude boerderij op het platteland woont, meldde zich in het najaar van 2011 bij een longarts nadat een boer de percelen rondom Schoppinks boerderij had bewerkt met *monam sodium*, een pesticide om aaltjes te bestrijden bij de teelt van gladiolenbollen. Schoppink wist van niets en stond die dagen hout te zagen in zijn tuin. Hij kreeg last van een brandende keel, tong en longen, waarna een chronische prikkelhoest hem bleef plagen. De Drentenaar heeft behoorlijk in de piepzak gezeten. "Ik ben een wandelaar; ik kon met gemak twintig kilometer wandelen. Maar toen kon ik na twintig minuten al niet meer", vertelt hij na afloop van de presentatie van het rapport. Inmiddels gaat het met zijn gezondheid beter. "Ik heb af en toe nog last van benauwdheid, maar verder gaat het redelijk. Ik kan weer tien kilometer wandelen."

Bij de twee hoorzittingen die de Gezondheidsraad organiseerde, voerde Schoppink als vertegenwoordiger van de bewoners van Bloemberg het woord. "Wij hebben gevraagd om een spuitvrije zone van 150 meter. Dat zou betekenen dat in een woonwijk als de onze niet meer gespoten kan worden. Die afstand is nodig om mensen zich veilig te laten voelen. Is het te veel, dan kan er nog altijd wat vanaf."

Meer duidelijkheid

Ook de Gezondheidsraad pleit voor maatregelen om blootstelling van omwonenden aan pesticiden (zie ook kader) te verminderen, zoals het instellen van spuitvrije zones tussen agrarische percelen en woningen van omwonenden. De afmeting van zo'n zone is echter lastig aan te geven, aldus senior medewerker Harrie van Dijk

WESSEL CIRKEL | DREAMSTIME.COM

van de Gezondheidsraad, en varieert per middel, toedieningswijze, landschapsinrichting - staan er houtwallen of bomenrijen? - en windrichting. "Het is heel moeilijk om een generieke zone te noemen die veilig zou zijn. (...) Het enige wat je wel weet, is dat naarmate de zone groter is, de blootstelling zal verminderen."

Meer duidelijkheid zal er pas komen met de resultaten van het blootstellingsonderzoek onder omwonenden dat de Gezondheidsraad heeft aanbevolen uit te voeren. Dat is nodig omdat Nederland amper onderzoek kent naar de blootstelling en gezondheid van omwonenden van agrarische percelen, terwijl deze wel geregeld klagen over misselijkheid en irritaties van huid, ogen en bovenste luchtwegen. Buitenlands onderzoek, vooral uit de Verenigde Staten, wijst erop dat omwonenden gezondheidsrisico's kunnen lopen.

Het kabinet neemt het advies van de Gezondheidsraad over, zo schrijft staatssecretaris Mansveld van Infrastructuur en Milieu op 18 februari jl. aan de Tweede Kamer. Een spuitzone instellen ligt echter juridisch las-

Strikter handhaven en ramen dicht

Resultaten van het blootstellingsonderzoek laten nog jaren op zich wachten. Daarom adviseert de Gezondheidsraad om naast spuitvrije zones maatregelen te nemen om het risico op blootstelling van omwonenden aan landbouwgif te verminderen. Het kabinet heeft aangegeven deze over te nemen. Het gaat onder ander om de volgende maatregelen:

- Inspecties zien strikter toe op spuitgedrag van agrariërs omdat 'agrariërs veiligheid onvoldoende prioriteit geven in hun bedrijfsvoering en niet alle voorschriften even strikt naleven'.
- Het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) weegt bij toelating van pesticiden blootstelling van omwonenden mee.
- De landbouwsector maakt meer werk van veiligheid, communiceert meer en beter met omwonenden, en gaat op zoek naar technieken om pesticiden-gebruik en spuitniveau te verminderen.
- Omwonenden sluiten tijdens en kort na bespuiting van een landbouwperceel de ramen en mijden de tuin; ze wassen prei en andere gewassen uit eigen tuin altijd voordat ze op tafel komen.

tig, schrijft ze. De Raad van State heeft zo'n maatregel eerder van tafel geveegd omdat er niet genoeg wetenschappelijk bewijs ligt dat dit werkt. Daarvoor is eerst blootstellingsonderzoek nodig. Het RIVM zal dit jaar een pilot uitvoeren, zegt Mansveld toe, waarna in 2015 en 2016 het blootstellingsonderzoek volgt.

Bloed

Het blootstellingsonderzoek moet pakweg tien stoffen omvatten, adviseert de Gezondheidsraad. Bij minder stoffen is het onderzoek mogelijk niet representatief, bij meer stoffen gaat dat wellicht ten koste van de diepgang. Bollenteelt en fruitboomgaarden komen als eerste in aanmerking vanwege het hoge gebruik van pesticiden. De onderzoekers gaan straks bloed, urine en ontlasting meten (biomonitoring) en verder lucht, bodem, water, huisstof onderzoeken. De data die dat oplevert moeten de onderzoekers koppelen aan de tijd en

plaats van het gebruik van de pesticiden, dosering, toedieningstechnieken, maar ook gewoonten en activiteiten van omwonenden, hun voedingspatronen en de weersomstandigheden. Al deze factoren spelen een rol in bij de blootstelling. Het onderzoek zou vooral moeten inzoomen op vrouwen in de vruchtbare leeftijd en jonge kinderen. Vooral die laatste groep is erg gevoelig en kan door gedrag en bouw hoger zijn blootgesteld. Al in 2011 adviseerde de Gezondheidsraad het kabinet om blootstellingsonderzoek te doen. "Maar we hebben (toen) niet aangegeven hoe dat onderzoek er uit zou moeten zien", verklaart Fred Woudenberg van de onderzoekscommissie Gewasbescherming en omwonenden het uitblijven van dit onderzoek. "In dit advies hebben we vrij precies aangegeven waar je aan moet denken als je zo'n blootstellingsonderzoek gaat doen." Omdat omwonenden minimaal twee spuitseizoenen onderzocht moeten worden en het opzetten van het onderzoek en de analyse achteraf veel tijd kosten, duurt het volgens Woudenberg minstens drie tot vier jaar voordat er resultaten op tafel liggen.

Mocht straks blijken dat omwonenden worden blootgesteld aan meer pesticiden dan gezondheidskundige grenswaarden toelaten, dan is vervolgonderzoek naar de gezondheidseffecten nodig. Naast het eenmalige blootstellingsonderzoek adviseert de Gezondheidsraad structurele monitoring, omdat in het gebruik van pesticiden door de jaren heen veel verandert.

In Bloembergen stopte de boer na één seizoen de bloembollenteelt. "Hij was ons zat", zo vermoedt Alfred Schoppink. "Hij was niet onredelijk. Hij informeerde ons wanneer hij zou spuiten. Er was veel overlast voor ons: ramen dicht, deuren dicht of het erf verlaten." Toch is Schoppink nog niet helemaal gerust. "Voor een spuitvrije zone is er geen harde norm. Dus dat zal nog wel tot enige strijd met boeren leiden."

Het rapport is te vinden op:

:http://www.gezondheidsraad.nl/sites/default/files/201402Gewasbescherming_omwonende.pdf

ALGARS JUKNA | DREAMSTIME.COM